СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 65. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 21-го березня 1939. No. 65. Jersey City, N. J., Tuesday, March 21, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДО ДАЛЬШОЇ ДОПОМОГИ ДАЛЬШІЙ БОРОТЬБІ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Як та веснівка, що збудилась по довгій і холодній зимі до життя, так і наша Карпатська Україна захотіла по сотках літ неволі зацвисти, стати ясною як сонце, щоб таким чином звернути на себе увагу цілого світа. І пригорнути його до цілої — Української Нації.

Та свиснув вихор. Загула буря. Потиснув мороз. І як та веснівка так і наша Карпатська Україна склонила голову. І настав жаль у серцях цілого Українського Народу.

Так воно виглядає. Але тільки на перший погляд. Це правда, що нашу весну придавив нам такий несподіваний мороз, що то ще нераз може нас заскочити. Але чи так мусить бути кожної весни? І чи ми у будучому не повинні бути приготовані краще і на такий випадок? Ось це є ті думки, які стоять сьогодня перед нами.

Знаємо, що знайдуться між нами навіть тепер такі, що використовувати-муть навіть ту трагедію для своїх розкладових цілей, що будуть голосити, що вони те все передбачували чи знали. Будуть такі, що будуть покликуватись у своїй руїнницькій роботі навіть на кров тих Січовиків, що так гордо й по геройськи станули в обороні Карпатської України. Та памятаймо, що це завдяки українським націоналістичним провідникам удалося у так скорому часі зібрати там нашу молодь під прапором Карпатської Січи, і то всупереч бажанням чеської влади у Празі. Як і памятаймо на те, що саме на підмогу ось тій Карпатській Січи йшли головно ті жертви, що їх українська іміграція пересилала через „Обєднання" для Карпатської України. Вкінці не забуваймо, що саме ті Січовики мали бути завязком тої нашої власної революційної сили, на яку опирається ціла наша визвольна акція.

Хвилева катастрофа, яка стрінула Карпатську Україну, вправді завдала удар організованому формуванні наших революційних і боєвих сил, але цеї акції не спинила. Вона буде далі продовжуватись в Карпатській Україні й деінде. Можливо в іншім виді, відповідно до обставин, але буде. Щодо цього навіть не повинно бути в нас ніякого сумніву, якщо ми здаємо собі справу з того, що ми вже є державотворчим елементом, та що наш нарід, деб він не був, є уже спосібний до боротьби і посвяти за здійснення нашого державницького ідеалу.

Та найменше повинно бути замішання і одчаю серед нас українців в Америці. Бо ми є тільки тими, що співчуваємо з нашими сестрами і братами і з тими нашими громадськими діячами чи стрільцями, що там на рідних землях за наш ідеал терплять. Від нас можна вимагати, а то й треба вимагати, більшої розваги і більшого завзяття у допомозі тим, що тепер знайшлися у розпочливому положенні на Рідній Землі. І тому нам треба зараз повести ще сильнішу як досі поміч Карпатській Україні, а зокрема тим, що тепер зазнають ударів від мадярської влади. Нам треба памятати за матерей і батьків тих хлопців, що так по геройськи ставлять мадярам опір у наших Карпатах, бо ті матері й батьки будуть тепер переслідувані мадярською владою, бо їм тепер грозитиме чи не голодова смерть. Нам треба буде подати помічну руку і тим інвалідам, що останутъ свідками геройської боротьби за Карпатську Україну. І прийти з допомогою тим матерям і батькам, що виховали тих борців, що загинули в цій боротьбі чи вийшли з неї каліками.

Ось це є ті завдання, які спадають на нашу іміграцію в Америці. Не про „політичні поради" тут іде, бо їх Рідний Край не потребує, а про допомогу тим, що стояли і стоять за наш національний ідеал і через те терплять.

Нам треба також і повести ширшу акцію, щоб освідомити американський загал щодо справи визволення України. Саме для тої цілі видало „Обєднання" дві книжочки, якими пояснено, що то є Велика Україна, та хто, як і з ким до неї змагає. Це є відповідь отій міжнародній зграї, чужинецького й українського покрою, що намагається ослаблювати українські визвольні змагання, причіплюючи йому ріжні чужинецькі закраски, а оминаючи, з розмислом чи несвідомо, те, що український нарід змагає до свого визволення власними силами і жертвами, та що він хоче вільної України для себе, а не для кого іншого.

У тій важкій хвилі взиваємо Українську Іміграцію в Америці не піддаватись ніякій розпуці, ні не слухати підшептів ворогів і руїнників українського визвольного руху. Карпатська Україна сповнила на початку свого існування своє велике завдання і дала величезний розголос справі Великої України. І за те, вона цілком певно займе своє почесне місце у тій Великій Україні, якій вона промощувала дорогу. Та нова доба нашого визволення щойно зачинається. Тому скріплюймо далі наші сили, бо їх буде треба до ще більших і важніших завдань. І жертвуймо що можемо на те, щоб не змарнувався у світі великий український капітал, яким є той розголос, який тепер дістала Всеукраїнська Ідея. Ось такої нашої праці й жертвенности вимагає від нас Рідний Край. Про це тепер думаймо й до цього змагаймо.

ЗА ВИКОННИЙ УРЯД „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ":

ОМЕЛЯН РЕВЮК, МИКОЛА МУРАШКО, АННА СЕРЕДА, Д-Р ЛУКА МИШУГА, ДМИТРО ГАЛИЧИН, ЮЛІЯН ПАВЧАК.

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ ПОСИЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

„OBYEDNANYE"

P. O. Box 122. Church Street Annex, New York, N.Y.

БОРОТЬБА З НЕВТРАЛЬНЕСТЕВИМ АКТОМ

ВАШИНГТОН. — Конґрес готується цього тижня до завзятої боротьби над невтральнестевим актом, яким заборонено американському урядові втручатись в які небудь чужі конфлікти, а навіть помагати котрій небудь воюючій стороні. Внаслідок европейського політичного напруження деякі політичні кола є того переконання, що американському урядові треба дати вільну руку на випадок більшої европейської війни, щоб він міг чинно помагати тій стороні, що більше запризнена з Америкою. Внесок на зміну цього акту подасть в сенаті сенатор Питмен, голова сенатського комітету заграничних справ. Цей внесок натрапить на гострий спротив з боку інших сенаторів, які є того переконання, що знесення невтральнестевого акту доведе Америку до війни.

ХОЧУТЬ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ НАД ЗАЛІЗНИЦЯМИ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Гвілер вніс перед сенат законопроект, на основі якого створено б спеціяльні державні комітети для завідування залізницями. Гвілер пояснив свій законопроект тим, що багато залізниць є на краю банкроцтва і через те ціла американська залізнича система є в стані замішання.

ФАРМЕРИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок обнижки цін на молоко представник фармерських організацій, Меєр Пароднек, заявив, що фармері готові вийти на страйк і перестати продавати молоко компаніям. Пароднек впевняв, що обнижка цін відіб'ється вцілости на фармерах, а не на великих компаніях, що молоко скуповують і доставляють. Вони на обнижці цін ще заробліть, бо люди більше куватимуть молока. Зате фармері будуть тратити, говорив він.

КОСМІЧНІ ПРОМІНІ ОСВІТЯТЬ СВІТОВУ ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — Відкриття світової вистави в Ню Йорку започаткує освітлення сильними лямпами, опалюваними космічною електрикою, що походитиме з інших планет. Також десять разів ударить великий дзвін. Миготіння цього світла і голос дзвону чути буде в промірі двадцяти миль.

БЕНЕШ КЛИЧЕ АМЕРИКУ БУТИ НА ПОГОТІВЛІ.

ШІКАҐО. — Бувший чеський премієр Едвард Бенеш виголосив промову, в якій говорив, що в обличчі тих подій, що діються в Европі Америка мусить бути на поготівлі. Америці прийдеться відіграти велику і почесну ролю в тім конфлікті „духа з мечем", говорив Бенеш. Він відмовлявся визнати захоплення Чехії німцями, та говорив, що це огидний злочин.

ГУРБАН НЕ ВІДДАЄ ПОСОЛЬСТВА.

ВАШИНГТОН. — Чеський посол у Вашинґтоні Гурбан, далі відмовляється віддати чеське посольство німецькій амбасаді. Гурбан сказав, що так довго не віддасть посольства, як довго американський уряд не признає німецького захоплення Чехії. Він подавав як приклад, що Америка впродовж довгих літ не визнавала Совети і цілий той час російську амбасаду в Вашинґтоні займав посол уряду Керенського, хоч той уряд вже давно був за ґраницею.

ЗАПОВІДАЄ СТВОРЕННЯ ЧЕСЬКОГО УРЯДУ В АМЕРИЦІ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Чеський конзуль Яновський заповів, що в короткому часі бувший чеський премієр Бенеш створить тут в Америці чеський уряд, що заступатиме чеські права аж доки Німеччина не буде знов розгромлена і самостійність Чехо-словаччини знов не привернена. Бенеш це заперечив.

ЗБІЛЬШЕННЯ ТОРГОВЛІ ОБУВОЮ.

БОСТОН. — Представники обувного промислу заявили, що внаслідок захоплення німцями Чехо-словаччини обувний промисл в Америці поправиться на 6 до 13 відсотків. Бо колись з Чехії спроваджувано досить багато обуви. А тепер на імпорт з Чехії наложено такі самі мита, як і на німецькі. Крім того йде бойкот тих товарів.

МЕДИЧНА ОПІКА „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

НЮ ЙОРК. — Заряд „Доблю Пі Ей" розробив плян, на основі якого він зорганізує медичні станиці, щоб будуть давати безробітним людям дарову медичну опіку. Цей плян ще мусить знайти одобрення в конґресі, бо він буде суперничати з приватними лікарями і шпиталями.

СУДЯТЬ СУДДЮ.

НЮ ЙОРК. — Вищі судді почали розглядати справу перекупств і хабарництв бруклинського судді Рудича, щоб раз на все усунути його з судівства.

СІЧОВИКИ ДАЛІ БОРОНЯТЬ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

ВІДЕНЬ. — Українське Пресове Бюро подає, що в засипаних снігом горах ідуть далі завзяті бої між Січовиками і мадярським наступаючим військом. Карпатська Січ ставить опір на кожному місці. Іде боротьба за кожний клапоть української землі, не зважаючи на те, що мадярські сили є без порівнання більші від українських. Пресове Бюро подає далі, що мадяри не змогли ще заняти великої частини Карпатської України.

ВПЕРТІ И ЗАВЗЯТІ СІЧОВИКИ.

БУДАПЕШТ. — Американська кореспондентка Ен МекКормик стверджує, що мадярська армія заняла Хуст та дійшла в кількох місцях до польської границі. Але додає, що в горах Карпатська Січ ще далі ставить завзятий і геройський, хоч безнадійний, опір.

ПОГОЛОСКИ ПРО ІНТЕРВЕНЦІЮ ГІТЛЄРА.

БРАТИСЛАВА (Словаччина). — Тут слідять дуже пильно за тим, що діється в Карпатській Україні. Тутешні німецькі круги пускають вісти, що Гітлер буде змушений „інтервеніювати", якщо в Карпатській Україні не буде далі спокою і далі буде вестись боротьба між населенням і мадярським військом. Далі стверджують, що окупація Карпатської України Мадярщиною іде дуже повільним ходом, бо ще й досі стрічається тут і там зі завзятим опором населення, а в першу чергу Карпатської Січи.

ПЕРШЕ НЕ ХОТІЛИ ВІДХОДИТИ, А ТЕПЕР УТІКАЮТЬ.

ЛЬВІВ. — Польська Аґенція Телеграфічна подає, що чеські урядовці, що втікають через Карпати з Карпатської України виглядають трагічно. Уже їх прибуло кілька тисяч. Повтікали без нічого. Кожний поїзд, що відходить до границі Чехословаччини, відвозить яку тисячу тих урядовців. Усіх їх буде де кількадесять тисяч. Військових покищо інтернують.

МАДЯРЩИНА ЗАТРІВОЖЕНА.

БУДАПЕШТ. — Мадярщина вправді дістала Карпатську Україну, але не знає, за яку ціну. Кожний не знає, що принесе наступна година: війну чи мир з Нумеччиною?

ВІЙСЬКОВА ДИКТАТУРА.

БУДАПЕШТ. — Проголошено, що Карпатська Україна дістане широку автономію, але тепер буде під владою військового коменданта. Оголошено також амнестію для тих, що політично провинились якщо заявлять свою льояльність супроти Мадярщини. Також проголошено, скільки досі полягло мадярських жовнірів та офіцирів у здобуванні Карпатської України.

ОДНІ УКРАЇНЦІ ПОСТАВИЛИСЬ ЯК ДЕРЖАВНИКИ.

ЛОНДОН. — П. Филип, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", подає, що з усіх народів, що замешкували давню Чехо-Словаччину, одні українські селяни показали себе справжніми державниками, бо вони одинокі підняли боротьбу в обороні своєї держави, хоч у порівнанні з іншими народами, їхня боротьба не мала майже ніяких виглядів на побіду.

ПОБАЧИЛА МОСКАЛІВ І НУЖДУ.

ЛОНДОН. — Англійська кореспондентка Вірджінія Ковл, що відвідувала Україну під Советами, описує, що хотіла викрастися з Києва і поїхати на село, та весь час за нею слідкували чекісти. Коли ввійшла до селянської хати, то побачила тільки стіл і лавку. Селяни сказали, що мають хліб, але довкруги видно було біднту. Дівчата оглядали панчохи на ногах кореспондентки як якийсь дивогляд. В склепі крім хліба не було ніякої іншої поживи ні огородовини. А й те дуже дивне, подає кореспондентка, що завідували кооперативою, не були українці, а тільки — москалі. У склепі не було поживи, але додає кореспондентка, руди — перфуми.

СОВЄТИ НЕ ВИЗНАЛИ.

МОСКВА. — Совети, відповідаючи на повідомлення Німеччини про судьбу Богемії, Моравії і Словаччини, заявили, що не добачують правної основи у поступованні Німеччини, як також не визнають окупації Мадярщиною Карпатської України, бувшої частини Чехо-Словаччини. Тому, що як Англія так і Франція не дають своєї згоди на цей поступок Німеччини, Совети є за те, щоби був створений „демократичний бльок" з Советів, Англії, Франції й Злучених Державах для евентуальної війни з Німеччиною.

РУМУНІЯ З НІМЕЧЧИНОЮ.

БУКАРЕШТ. — Румунія заключила з Німеччиною тісний торговельний договір і не піде з „демократичним бльоком". Так принаймні справи тепер виглядають.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Загряниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ РОЗВІЯЛИСЬ!

Горді сини наших Карпат ще досі не зложили зброї, хоч, як подає американська кореспондентка, ціла Карпатська Україна уже завалена мадярським військом, мадярською кавалерією, артилерією і тенками. І хоч боротьба безнадійна, але „хлопці" таки не піддаються. Бо, як підкреслює американка, ті молоді січовики не годні зрозуміти, як можна віддавати рідну землю — без бою.

І згадує та американка про столицю Карпатської України. А згадуючи передає з тонким відчуттям, як там ще на передодні катастрофи, січовики і вигнанці з українських земель під Польщею і Совєтами, снували мрії про те, як зробити з Карпатської України взір української влади і держави, як перемінити вбогу країну в українську Швайцарію з гарними готелями, гостинницями, дорогами і т.п. А все те, щоб показати світові як згодом виглядатиме — Велика Україна! Ось ті пречудні мрії — тепер розвіялись. Там, де їх снували ось ті мрійники — сидять тепер мадярські жовніри.

Що так було, як це описує американська кореспондентка, про те не сумніваємося. Ми всі про це добре знаємо. Зате справа мається інакше з розвіянням наших мрій. Вони не розвіялись. І не розвіються ніколи. Ніяка катастрофа не змогла їх досі знищити, а про те, щоб вони могли тепер зникнути, і мови бути не може. Ось ті геройські хлопці, що там серед снігів, майже з голими руками, ставлять опір наїздникові, це є символ невміручої волі українського народу бути своїм господарем на своїй землі. Тепер так скоїлось, що ту волю маніфестує тільки мала горстка січовиків в Карпатській Україні. Але за день-два, чи за рік знову заманіфестує ту волю уже величезна маса поневоленого українського народу.

Карпатська Україна за коротесенький час свого існування сповнила блискучо своє завдання у нашому змаганні до Великої України. Наш нарід на Закарпатті доказав за той короткий час просто чудес у розумінню і відчуттю великої всеукраїнської ідеї. Тисяча літ неволі, темноти й національної несвідомости не вбили і там чистого серця нашого народу. Це серце відчуло відразу свою рідну владу. І тому згорнувся там наш нарід так скоро біля свого рідного прапора і своєї рідної влади. Того відчуття не зможе вже знищити ніяка окупантська влада. Безсильним буде тут мадярський терор. І не поможе тут московська баламута мадяронів, що тепер ніби матимуть Карпатську Україну у своїх руках. Доперва тепер всі вони пізнають, як чужими є для нашого народу на Закарпаттю як мадярщина так і московщина. Бо мрії, що їх снували в Хусті, житимуть далі. Вони видержуть нові наступи. І то цілком певно.

ДВА УКРАЇНСЬКІ СВЯТА У ВІДНІ

(Свято Крутів. — Святочна Академія в честь О. Басарабової, Д. Данилишина і В. Біласа).

В неділю, дня 29. січня ц. р., пошановано було у Відні заходами тутешньої філії Українського Національного Обєднання (УНО) та Академічної „Січі" чергові роковини бою під Крутами святом, на програму якого зложилися: промова голови УНО, д-ра Остапа Грицая, та обширний реферат абс. ветер. Б. Вільчинського. У своїй промові сказав я між іншим:

„Ми вшановуємо сьогодні свято 21-ших роковин бою під Крутами дня 29. січня 1918 р., який належиться до найбільш пропамятних подій молодої української революції. Бо той бій під Крутами — малою залізничою стацією на Чернігівщині — це наступ невеличкого українського студентського куріня, що складався приблизно з 300 молоденьких хлопців, студентів і гімназистів, на одну з трьох великих большевицьких армій, що саме двигнулися були на Київ, щоб знищити молоду, щойно створену українську державу. Та тут я хотівби видвигнути чіткіше тільки два моменти, а саме:

Нечувану велич посвяти тієї київської молоді під Крутами, а далі ідеалізм української молоді взагалі.

Так вона нечувана й небувала в історії велич посвяти тієї української молоді, що фалянгою 300 молоденьких лицарів Рідного Краю станула проти большевицьких варварів, і впала до одного в обороні дорогої батьківщини. Між навіть і славного бою греків під Термопилями не можемо порівнювати з подвигом молодого українського лицарства під Крутами. Бо 300 чоловіка під Термопилями — 480 р. до Христа — це була, сказатиб, частина правильної грецької армії, добре озброєна і належно вистачена, а до того це армія зрілих мужів і досвідчених борців, тоді, коли наші крутянські герої — це молоденькі хлопці. Та проте ті українські хлопці вважають своїм найпершим і святим обовязком посвятитися за Матір Україну. Їм не страх за те, що немає в них ні належного військового вишколу, ні відповідного одягу ні відповідної зброї, і не жаль їм кидати ні старих батьків, ні молодого, щойно розквітаючого життя. Вони краще, ніж навіть тодішній соціялізуючий український уряд, розуміють клич: „Україна в небезпеці, рятуймо Україну!", і от вона, українська молодь під Крутами, складає свою жертву крови на вівтарі України радісно і по-геройськи, всеціло й совершенно".

А головний референт святочного вечора, п. Вільчинський дав у своїй речі ширший малюнок історичного тла, на якому розігралась героїка крутянського бою. Зокремаж малюнок тодішнього першого уряду України, проводячи його головні лінії слідом усіх чотирьох універсалів Центральної Ради та головних подій, що назрівали у звязку з революційним хаосом у Росії. Отак чин і подвиг невмиручої фалянги крутянських боєвиків проступив в малюнку, накресленім референтом, з усією чіткістю, саме на невідраднім тлі обставин, створених катастрофальною короткозорістю уряду, наших соціялістів та марксистських засліпленців. І таксамо ідеольоґія націоналізму, як одинока вказаного політичного Вірую в нашій національній роботі сьогодні, зазначилась з усією чіткістю і послідовністю у словах референта про цілість крутянської трагедії як самозрозуміла суть того, чого нам з неї треба і необхідно навчитися.

А вшанувавши память Героїв — після промов — однохвилинною мовчанкою, ми відспіванням обидвох національних гимнів наше скромне, але вдумчиве свято покінчили.

Зновуж дня 12. лютого відбулася в українській домівці при Банкгассе влаштована тимиж, уже вище згаданими українськими організаціями у Відні, Святочна Академія в честь Ольги Басарабової та обидвох героїв трагедії, якій імя: Данилишин і Біляс.

Зясовуючи в моїй вступній промові значіння тих, ушанування памяти яких була присвячена ця Академія, я підкреслив передовсім геройську увагу, з якою вони після того, як збройна боротьба нації за визволення зо злочинними „мировими договорами" в Сен-Жермен, у Верзалю та в Ризі покищо скінчилася, саме оті, тільки як прості боєвики революційної організації, бралися продовжувати збройне змагання народу проти режиму чужинецьких займанців на українській землі. І тимто й створили вони новий тип національного борця за волю народу: тип боєвика з революційного підпілля. І годиться сказати, що цей тип таксамо гідно зарепрезентував боєву спромогу та визвольну стихію в духовості нації, як і колись княжий дружинник, а далі запорозький козак, а накінець Усусуси та Коновальцеві Стрільці типу Федя Черника і йому подібних. Отак усі вони, оті наші герої революційного підземелля, на чолі з їх преславними командирами рівня Юліяна Голинського, і таким найвищим Вождем і мучеником нації, як полк. Евген Коновалець, всі вони, кажу, промощували своїми тілами шлях нації до волі і до власної держави, і тому й память їх усіх для нас навіки свята.

Даліж молоденька товаришка нашої праці на віденськім ґрунті прочитала свій, дуже добре розроблений і знаменито виголошений реферат про Ольгу Басарабову, який дав нам змогу відчути вповні стільки вагу всього життєвого труду незабутньої Покійниці, що і всю трагіку її страшної смерти під руками ляцьких варварів з епохи Кайдана і його крівавих посіпаків. Річ референтки приняла публика гарячими оплесками, після чого один з наших активних, а головно: красноріччивих юнаків виголосив реферат про чин Данилишина й Біласа і його значіння з погляду на революційну ідеольоґію нашої доби. А говорячи отак ширше про роботу революційного підземелля в нас, промовець спинився довше над індивідуальністю і подвигом великого Покійника — Евгена Коновальця як властивого творця доби, ознаменованої боротьбою революційного підземелля проти окупантів на українській землі. І гарно і зворушливо було воно чути нам отак, як прегарно розуміє і шанує наша молодь подвиги і посвяти своїх найкращих героїв, із якою особлившою повагою ставиться вона до всього, що є досягом боротьби за волю і державу України.

Отимто і реферат нашого молодого товариша нагородили слухачі грімким і добре заслуженим аплявзом.

А накінець відома наша деклякаторка на віденським ґрунті, пані Наталка Ґросова, прорецитувала з жагучим відчуттям та з усецілою артистичним хистом мою річ **„Палає пожаром серце моє"**, поміщену свого часу в журналі **„Розбудова Нації"** (річник XVI, 1934, ч. 1—2). І якщо мова про новий тип українського боєвика, української людини, створеної революційним підземеллям у нас, то мені важно й мило було бачити, як наша високоталановита декляматорка з особлившим наголосом та особлившим відчуттям прорецитувала саме те місце в моїм нарисі, де я намагався змалювати суть тієї нової духовости героїв підземелля. Воно дослівно таке:

„Ви — кажеться тут до наших боєвиків — не знаєте ні сумнівів вагання, ні сліз жалю, ні тремтіння тривоги. Ви знаєте тільки одно:

Незрушність даного Проводом наказу і необхідність виконання його в боротьбі на життя і смерть. Незрушність і необхідність. Во благо нової, вольної української держави... Бо віддані Вашому Проводові без застрог, без ваги і стриму, Ви все і всюди між наказом і чином, між наступом і боєм, між життям і смертю, скрізь перед нашим обявлінням, перед абсолютом даного людського поняття: „Абсолютом послуху і абсолюту посвяти..."

* * *

Побажатиб тільки, щоб той абсолют послуху і посвяти став у нас верховним законом національної праці в усіх її середовищах та її ділянках раз на завжди і на віки вічні.

Бо нинішнє життя і нинішній світ домагається абсолютности нашої енергії і нашої активности скрізь.

Так:

Скрізь, усюди і водно.

Д-р Остап Грицай.

СПЕЦІЯЛЬНА ТЕЛЕҐРАМА ПРО ПОДІЇ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

УКРАЇНСЬКА ПРЕСОВА СЛУЖБА прислала з Відня таку телеграму:

Геройський опір Карпатської України продовжується. На сході Карпатської України ведеться боротьба на чолі з міністром Перевоузником, а на заході з міністром Клочураком. Серединою Карпатської України продерлись мадяри аж до польських границь. По обидвох сторонах значні втрати в людях. Сойм Карпатської України відбув три засідання. На першому проголосив незалежність Карпатської України. На другому ухвалив назву держави: Карпатська Україна. А на третьому дав повновласти новому урядові. Уряд знаходиться на території Карпатської України. Він вислав ноти Мадярщині, Німеччині й іншим державам і пропонує скликати міжнародню конференцію для застановлення кровопролиття.

(Телеґрама надана у Відні в суботу нічю).

30 СОВЄТІВ

Московська армія.

„Последния Новости" з Парижа (20. 1. 39) подають за книжкою бувшого німецького комуніста Еріха Волленберга, що жив в Совєтах, а тепер втік на чужину такі образки з совєтської дійсности: (книжка вийшла по англійськи під заголовком „Ді Ред Армі" в Лондоні в 1938 році):

Заговір проти Сталіна, на чолі якого стояв Тухачевський, в основному мав такий плян: гвардейська большевицька дивізія в Москві, під командою комдива Петровського, сина бувшого президента совєтської України, мала заняти Кремль. Колиб їй було не вдалося впоратись з військами ГПУ, тоді на поміч мали прийти дивізії з Харківської Військової Округи під командою командувача тієї округи Дубового. В січні місяці Радик зрадив заговірників Сталінові. Петровського і Дубового розстріляно.

З років 1932/3 такий образок: в Москві царила паніка. З України напливали голодні збігці за хлібом. Автор нагодував раз 10-літнього хлопця і завів з ним розмову:

Чогож ти тікав?

Щоб тато мене не зїв!

Чи ти здурів? Хтож їсть дітей?

У нас їдять. Тітка з мамою зїли Миколу, а відтак Петра, ну, а я настрашивсь, що й мене зїдять і втік.

Саме тоді приїхав був з України якийсь вищий достойник і зробив доклад про страховища, кажучи:

Треба щось робити. В нас люди їдять один другого!

На те вискочив жид Каганович як збішений та гукнув:

Хай краще себе жруть, чим мають нас пожерти.

На те Сталін оплескував вигуки Кагановиша. За ним робили те й інші учасники наради.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

И. С., Бронкс, Н. И. — В звіті коляди з від. 298 У. Н. С. в Бронкс додати до колядників Катерину Швед. Також: вислано $65.50.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(33)

— Цього не може бути — відповів санджакчей. — Московський цар хоче завоювати Крим, як вже завоював Казан і Астрахан, дві музулманські державі; ми знаємо, що в Москві діялося і що задумано; не тільки ви самі йдете на Крим, бо Вишневецького вислано на Дон, а сам цар з своїми великими військами хоче йти на Перекоп. Годі допустити, щоби ми заложивши руки сиділи і дивилися, як Москва буде побивати і неволити наших правовірних музулман. Ми всі повинні боронити нашої віри. Крім того кримський цар підданий і слуга нашого вселаскавішого і не побидимого султана; досить з вас, що ми торік попустили вам. Ні, мені приказано пильнувати переходу і не пускати на море нікого, а коли схочете на силу пійти, то будемо битися.

— Цей чоловік — сказав Атанас Єлисеевич — не посол, а шпигун; він задумав удавати збіґця і попсувати у вас пушки. Воєвода не згодився, жалуючи його, щоби не погиб, а пожалував длятого, бо у нього надзвичайна сила; тож велів йому плисти ніби то за посла, а властиво для шпигуства.

Кудеяр поглянув злобнівіщо на турчина і сказав:

— Він бреше як собака. Я прибув до вас за посла від воєводи, а не за шпигуна.

— Ні, він не бреше, — сказав санджакчей, — бо цього чоловіка ми нароком вислали до Москви, щоби розвідався, що у вас робиться і що задумуєте; він наш вірний слуга, він нам правду каже і ми йому віримо. Ти не вернешся до воєводи, ми тебе тут затримаємо.

— Ви не можете мене затримати — відповів Кудеяр, — це не чесно і противиться міжнародним правам. Я посол, а послів ані не бють ані не убивають. Я прибув за відповіддю, і яку відповідь мені дасьте, таку занесу воєводі.

— Ні, ти нічого не занесеш воєводі — сказав санджакчей. — Я тебе звідси не випущу.

— Ти не смієш цього зробити. Я не воєнний полонник, наш государ не веде війни з вашим, наш государ пожалується вашому і тебе за це покарають.

— Наш государ — сказав санджакчей — велить вязнити шпигунів, і ваш те саме робить. Ось ми підіслали до вас цього ж ваша, котрий не знаю кого там у вас удавав, але колиб він до вас дійшов, то він шпигун, то ви би його не випустили. Так у нас водиться. Тебе затримаємо.

Кудеяр обурився і крикнув:

— Я не шпигун, а посол; ця гадюка бреше — і при тих словах схопив Атанаса за карк та пригнув до землі. Атанас втратив притомність.

Наполоханий санджакчей кинувся в двері і зачав кричати. Ціла залога заворушилася. Турки з окликом підбігли до будинку. Кудеяр вискочив з будинку, зачав відмахуватися кулаками, але товпа, що стояла позад, кинулася на нього, йому накинули на шию аркан... він зачав душитися і впав горілиць, а тоді з тринадцять людей накинулося на нього і зачали накладати кайдани.

— Мало одних, розірве, — говорив санджакчей — дайте другі.

Принесли другі кайдани і зачали накладати на Кудеяра.

— Мало двох кайдан, — треті.

Принесли треті кайдани і наложили на Кудеяра.

— Ще дати йому на ноги що найтяжчі кайдани.

Кудеяра відпровадили в долішні кімнати деревяної башні і замкнули. Тоді один Турок вийшов за браму.

— А ти знаєш по турецьки або по татарськи? — попитав той, що лишився в човні.

— Знаю по татарськи — відповів новохрещений.

Турок приказав повідомити воєводу, що його посли затримані, бо показалося, що вони шпигуни, а коли воєвода попливе на море, то з твердині будуть стріляти. З такою відповіддю вернуло човно горі Дністром.

Другого дня висилано галеру до Кафи. Вивели окованого Кудеяра, посадили на темне дно галери; санджакчей написав письмо до паші кафинського, що висилає підманого шпигуна, котрий при увязненню опирався і на смерть убив жида, що його зрадив. Фальшивий Атанас Єлисеевич не витримав руки Кудеяра.

Данило Адашев, довідавшися о затриманню своїх послів, непідозрівав, що Атанас зрадив свого товарища і жалував так само як Кудеяра. Він рішився дальше йти і не тільки пробувати переплисти попри Іслям-Кермень до моря, але ще добути турецьку твердиню і визволити послів, затриманих проти всяких міжнародніх прав.

Нараз несподівано являється з Сівська відділ війська, а з ним московський післанець з царським указом. В тім указі повідомлено Данила, що великий государ його царське величество зволив помиритися з кримським ханом, а йому Данилові, приказується не йти дальше, не зводити ніякої заччіпки з турками і татарами та вертатися домів, розпустити війська і самому їхати у Москву.

Можна представити собі досаду Данила Адашева, коли дістав такий несподіваний і наглий приказ; віддавна він думав про завоювання Криму, стільки літ про нічого іншого не говорив, тільки труду перетерпів, і якось не клеїлося, — а тепер ось-ось, здавалося, справа пійде вперед та нараз, немов від бурі, все поломалось, понищилось...

Але жалі нічого не помогли, а треба було виповнити царський приказ. Данило хотів бодай визволити затриманих в турецькій твердині та виправив відділ з десяти людей, вже не Дніпром по воді, а сушею на конях. Нововихрещений був знову висланий за проводиря того відділу. Данило повідомляв турецького коменданта, що його царське величество зволив помиритися з ним військо вертається домів і длятого воєвода просить віддати йому висланих для переговорів послів.

Санджакчей, діставши таку грамоту, запросив новохрещеного у твердиню, приняв його по дружньому і сейчас старався його приєднати. Інших вояків не впустив у твердиню, лише гостили за брамою. Санджакчей післав Данилові Адашеву в дарунку цукор і царгородських овочів та сказав:

— Дай Боже вам по добру і в здоровлю вернутися домів, а знами по сусідськи жити завсіди в любві і приязні. Але віддати вам ваших послів, цього я не можу ніяким чином зробити, бо це не були посли а шпигуни, та ще один з них забив на смерть чоловіка. За те ми скували і вислали на галерах у Туреччину. Най боярин не гнівається, бо в ніякій державі не пускають Убийників, тільки карають, а чоловіка, що удавав посла, допустився убийства і ми длятого його не пускаємо на волю.

Такого змісту відповідь дістав Адашев. Годі було що зачинати. Чейже не можна було вести війни задля Кудеяра, коли цар не велів заводити зачіпки, тож приказав вертатися.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Центрального Комітету.

Дня 17-го лютого б. р. відбулися звичайні річні збори Центрального Комітету Організацій м. Ню Йорку, на які прибули делеґати від таких організацій і товариств: Тов. „Дністер", від. 361 У. Н. С., 10 Відділ ОДВУ, Український Демократичний Клюб, 69 Відділ У. Н. С., 11 Від. ОДВУ, Український Молодечий Хор з Ню Йорку й Ню Джерзі, 204 Від. У. Н. С., 5 округ Союз Гетьманців Державників, Українське Університетське Т-во, Клюб св. Володимира, Стрілецький Гурток ч. 2, 1-ший Від. Укр. Чер. Хреста ОДВУ, Укр. греко-католицька громада, Бр. св. Володимира, від 130 У. Н. С., Укр. Православна Громада, Асторійська Громада, цебто Бр. св. Николая, від. 5 У. Н. С., від. 1 ОДВУ, Укр. Демократичний Клюб Асторії.

Зборами проводив адв. Гаврилко, а секретарювали пп. В. Іваник і І. Кобзина.

Предсідник Ц. К. адв. М. Пізнак, відкриваючи збори згадав, що на збори явилися делеґати від молоді і з того приводу висказує їм сердечну подяку. Всі дали їм признання, що розуміють велику вагу Ц. К. на громадськім полі у Ню Йорку і тому прийшли на збори, щоби спільно працювати для добра української справи у нюйорській метрополії. Він також подав програму зборів.

Предсідник дав короткий звіт з діяльности Ц. К. Намічений плян праці був виконаний, хоч не в цілості, однак за ввесь час таки зроблено немало. Праця може була і некрикліва, алe важна для нюйорської громади й тих установ вріднім краю, яким . К. старався помогти.

За це належиться всім тим національним організаціям м. Ню Йорку щира подяка за ту їх щиру співпрацю для Ц. К., а зокрема урядникам за їх працю, якої вони не жаліли, щоби Ц. К. гідно вивязався зо свойого завдання.

Містопредсідники, І. Гузар і адв. В. Чільник, подали, що працювали по своїй можности для добра Ц. К.

Секретар Ц. К. Ст. Ковальчук здаючи свій звіт, що заходом і старанням Ц. К. надано 5 авдицій ансамблю п. М. Скоробагача через міську радіостацію „Даблю Ен Вай Сі", програми були добре виконані під оглядом музичним, а також з відповідним поясненням в англійській мові, що зацікавили американців і чужинців, які написали численні листи. На жаль не заінтересували нас самих. Отож з матеріяльних причин треба було перестати дальші авдиції, з котрих одна коштувала коло $30. Коли взяти під увагу вартість пропаганди через радіо, то кошти не є такі великі. Якби зорґанізоване громадянство міста Ню Йорку й околиці оподаткувало себе одним центом тижнево, то можна би мати постійну таку програму. Крім того було назначено в пляні цілу низку іншої, загально української праці. Почасти пляни праці Ц. К. за минулий рік, переведені.

Але коли взяти під увагу велике число наших українців в Ню Йорку, це невеликі здобутки. Ми повинні мати сильний зорґанізований центр, який не такими вислідами повинен величатися, як ми сьогодні. Однак, біда втому, що так мало рук до праці. Може тепер річні збори подумають над способами, як притягнути наші організації до спільної праці, тоді Центральний Комітет зуміє сконцентрувати все наше життя в національно-державницьких руках.

Опісля наступив звіт протокольного секретаря п. В. Іваника. Відсвятковано Шевченківське Свято, Концерт п-ва Рудницьких, в дохід Народної Лічниці у Львові. Листопадове Свято в злуці зо Стрілецькою Громадою, Свято Злуки Укр. Земель разом з Окружною Управою ОДВУ, а також за ініціятивою Ц. К. і ОДВУ владжено протестаційний похід проти Польщі, Переслано певну суму до краю, таким інституціям як: інваліди, Народня Лічниця, Карпатській Україні, та на визвольну боротьбу.

П. Воробець, скарбник, здав свій звіт. Він представив, що Ц. К. за рік мав приходу $1,304.08 ц. Загального розходу $1,262,19 ц. В касі залишилося $41.89 ц. В приходах і розходах не подана сума зо свят, що спільно відсвятковано, а також з протестацейного походу.

М. Близнак, в імені контрольної комісії ствердив правдивість звіту скарбника, а збори одноголосно уділили екзекутиві абсолюторію.

Розвелася довга дискусія над працею в минулому році й над будучими плянами. Присвячено увагу на притягнення нових орґанізацій до Ц. К.

Опісля перепроваджено вибори нового уряду, до якого увійшли: адв. Михайло Пізнак, предсідник; Ілія Гузар і Степан Шумейко, заступники предсідника; Степан Ковальчук, рек. секретар; Іван Кобзин, секретар анґлійської мови; Микола Близнак, фін. секретар, Яків Воробець скарбник. До контрольної комісії ввійшли: д-р Ю. Андрейко, І. Кобан, Григорчук, І. Сидор, В. Вінтоняк, В. Павлюк і панна Лехицька.

На тих зборах рішено відсвяткувати 125-ті роковини уродження Тараса Шевченка, концертом 12-го березня. Одначе збори уряду 20. лютого, з поважних причин змінили дату з 12-го на 26-го березня, щоби заохотити молодіж до інтензивнішої праці в Ц. К. в Ню Йорку. Управа Ц. К. віддала молоді заряд програми концерту в честь Тараса Шевченка. Також обговорювано способи, якими можнаб заохотити громадянство до інтензивнішої праці на громадській ниві в Ню Йорку.

Поле до праці є велике. От узятиб під увагу, міжнародне положення, та українську проблему, як також неправдиві інформації про Україну в Американських часописах. Треба протиділати тим неправдивим інформаціям, треба нам створити сильний центр. Тому Управа Ц. К. взиває всі Українські Національні Товариства, а зосібна молодь, яка ще не є членами Ц. К., щоби негайно вибрали своїх делеґатів до Ц. К., щоби негайно вибрали своїх делеґатів до Ц. К., та вислали їх адресу до: Степан Ковальчук 33 St. Marks Pl., New York City

Степан Ковальчук, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З нагоди відкриття дому „Карпатія Голл".

Чотири місяці минуло, як вістка про злочин, сповнений чужими людьми при допомозі одиниці українського походження в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку, потрясла нервами всієї української громади в Америці. Дехто, в приступі розпуки, хотів приписати вину за цей припадок цим людям і товариствам, що цей Народній Дім утримували. Повстала паніка й хаос. Появилися заклики тікати з мурів свого власного дому та будувати величавий новий Народній Дім.

Упродовж чотирьох місяців чути було самі нарікання, а не було ніякої акції. Народне життя наче завмерло. Старий Народній Дім попав у невиплатність. Були дві дороги: Полишити дім його долі, або рятувати рештки народнього майна.

Конструктивна думка перемогла. Одиниці взяли на себе обовязок рятувати дім і відновляти народне життя. У цей спосіб зродилася ідея перемінити назву дому, відновити його, поробити деякі уліпшення, відкрити там ресторан і віддати до прилюдного вжитку як „Карпатія Голл".

Успіх цих зусиль залежатиме не лише від чесних намірів управи, але й від підтримки громадянства. Тому просимо ідейне громадянство підтримки. Передусім просимо прийти на відкриття в суботу 1-го квітня.

Василь Лазута,
Семен Демидчук,
управителі.

ВІЙСЬКОВИЙ КОМАНДАНТ ЧЕХІЇ.

Генерал Йоганнес Бляскові —іменований Гітлером начальним військовим командантом Чехії. Чеську армію роззброєно й розвязано.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Свято О. Басараб.

Відколи існує Т-во ім. О. Басараб, відділ 46 СУА, шанує воно завжди рік за роком окремим святом память своєї Імениці і Національної Геройки.

Та ніколи ще це свято не було таким успіхом як цього року. Саля була так виповнена, що і стояти не було місця. В святі взяли участь всі відділи СУА у великім числі. Прибуло багато громадян. Треба відмітити, що не бракло мущин, чого давніше не було на таких святах.

Це дійсно відрадне явище, у нас щораз більше зростае значіння свят в память національних героїв. Бо такі свята мають велику вагу під оглядом моральним і виховним. Вони впливають корисно на молодь, вони побуджують старших до діл, виробляють завзятість, ненависть до ворога і тверду постанову працювати в цім напрямі, щоб відплатити кривди й терпіння наших героїв і цілого народу.

Свято відбулось 26. лютого. Пані Горохівська, голова 46. відділу СУА, відкрила свято короткою промовою, пояснивши ціль свята.

Потім почалось представлення під заг. „О. Басараб". Самій песі можнаб неодно закинути, але аматори вивязались вдоволяючо, особливо пані Григорець, яка грала ролю Ольги і п. Горохівський в ролі Кайдана.

Підчас перерви промовляла містоголова СУА п. О. Штогрин. Вона пригадала жіноцтву що члениці СУА шанують О. Басаробову не тільки як Національну Геройку, але як одну з наших провідниць, бо О. Басараб була членом Проводу С. У. Бесідниця підкреслила, що ми тоді вшануємо память О. Басараб найкраще, коли всі працюватимемо в орґанізації, в якій Вона працювала, а це в Союзі Українок.

Згадане свято було доказом співпраці поодиноких відділів СУА в Філядельфії, як також прихильности громадянства до цеї орґанізації. Закінчено його відспіванням національного гимну.

Приявна.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З праці відділів ОДВУ і УЧХ-ОДВУ.

Минулий рік і початок цього року позначив себе особливою активністю обох відділів ОДВУ в Філядельфії. На весні минулого року старанням ОДВУ відбулося велике протестаційне віче проти нападів польських послів на особу митрополита Шептицького. В осені минулого року, 9-го жовтня, відбулось велике всенародне віче за самостійність Карпатської України. На тім вічу промовляв полк. Роман Сушко. Це віче відбулось при величезнім здвизі народу.

Підчас Різдвяних Свят відділи ОДВУ і УЧХ-ОДВУ ходили колядувати на визвольну боротьбу. Разом заколядовано $227, які вислано до ЦУ ОДВУ. В суботу, 1. січня б. р., відділу УЧХ влаштував товариську забаву і з тої забави дохід призначено на санаторію в Карпатській Україні. З балю призначено на санаторію $15. До цеї суми додала $5 Українська Громада з околиці 23-тої і Бравн вулиць, що робить разом $20. Ці гроші вислано теж через ЦУ ОДВУ.

В неділю, 12-го лютого б. р., відбулося Свято в честь Ольги Басараб у 15-ту річницю її мученичої смерти. Свято випало гарно. Підчас свята виставлено перший раз у Філядельфії представлення „Стрілецька Слава". В представленню брали участь пан і пані Свистун, Микола Ворончак, п. Іван Студент, панна Емілія Ворончак, панна Оля Ситкевич, п. Степан Сеньків, п. Микола Волошанський, п. Володимир Сапелюк і п. Евген Ситкевич; суфлерував п. Олекса Бережницький. Представлення було добре підготоване і добре зорґанізоване. Перерви були невеликі. По виставі брати і сестра Ґрицькі відіграли на скрипці, тромпеті і піяні кілька клясичних мельодій з великим успіхом. Діти пана і пані Ґрицьких з Ковтсвил студіюють музику у Вест Честер Каледжу і є знаменитими музикантами. Святочну промову виголосила пані Стефанія Галичин, голова УЧХ ОДВУ в Америці. Пані Галичин піднесла заслуги Ольги Басараб, взиваючи жіноцтво до праці для ідеї, за яку згинула Ольга Басараб. Пані Галичин є вправною бесідницею. Вона захоплює слухачів щирістю своїх висказів і ясністю думки. Свято відкрила пані Людвіна Ворончак, окружна орґанізаторка УЧХ. Кінцеве слово сказала пані Антося Свистун, цьогорічна предсідниця УЧХ ч. 19. З цего свята призначено $20 на політичні вязні і ці гроші пересилається через Обєднання. Підчас Свята на ту ціль вплинули долярові жертви від наступних жертводавців: Й. Михайлюк, Г. Рибачок, О. Просіцький, д-р Павло Дубас, Г. Слободян, о. І. Врублевський (Ковтсвил), Ю. Поперечний (Ковтсвил) і Вікторія Рутецька.

До цих висилок ще треба додати, що відділ УЧХ вислав $10, а відділ ОДВУ $20, на закупно друкарських машин для ОДВУ.

Націоналіст.

ПРОВІДНИЧКА ЖІНОК У НІМЕЧЧИНІ.

Паню Шольц-Клінк (на ліво), начальницю націстичної організації жінок, при приїзді до Лондону витає жінка німецького посла Дирксена.

МИЛБУРН, Н. ДЖ.

На „Січ" у Хусті.

Йосиф і Марія Крук переслали через Обєднання $5 на піддержку „Січи" в Хусті.

ЛИТОВСЬКІ ЛІТЕРАТУРНІ НАГОРОДИ.

У державному театрі в Ковні відбулося доручення нагород за найліпші літературні праці минулого року. Державну літературну нагороду здобула молода поетка Сальомея Меріс за збірку поезій п. наг. „Зацвіту Божим Деревцем". Нагороду видавничої спілки Спавдос Фундас здобув В. Креве-Мікевіціюс за сценічну драму п. н. „Скірґайло". Літературну нагороду литовського „Червоного Хреста" здобув Фр. Машіота за оповідання для дітей. Нагороду видавничої спілки Спіндуліс здобув А. Мішкініс за збірку поем п. н. „Чотири міста". Нагороду центру Католицької Акції — Марцінкевічіюс за повість „Рідня в Крожах". — Нагороду видавничої спілки Сакаляс — Петро Цвірка за збірку новель п. н. „Щоденні історії", а нагороду міста Вилкомира здобув Казимир Борута за повість п. н. „Чудо деревка".

СТРАШНА ПРОФАНАЦІЯ.

В неділю, 12. лютого, відбувся в Стрию похорон відомого спортовця, члена „України" і „Скали" — бл. п. Евгена Хомишинця на місцевий цвинтар. Ніччю з 15. на 16. хтось невідомий розкопав могилу й нарушив тлінні останки покійного. Цей прикрий випадок зробив у Стрию дуже сильне враження.

СЕРЕД ПАПУАСІВ

Величезна частина Нової Гвінеї ще й сьогодні недосліджена. Південна частина із Папуанським заливом це батьківщина папуасів. І райських птахів. Від суходолу легонький вітер аж над море несе запах цвітів і зілля.

Споміж мальовничих мангрових дерев і пальм виринають хати села над білим побережжям. Хати наче вулії, на палях. До кожної хати можна дістатися лише по драбині з зілля (пнучих ростин) або кладкою, наче до курника. В намулі бавляться голі діти разом із поросятами. Перед хатами лежать або сидять дорослі люди, також голі.

Та годі сказати, що папуаси не знають моди. Вони носять запаски з очерету, трави та кори, яку крають мушлями в вузесенькі стяжки. Запаска, чи пак спідничка, мусить бути відповідно довга. Колиб якась відданиця поважилася носити коротшу, повище колін, сусіди вибили би її порядно. Коли дівчина зладила собі таку запаску, похвалиться нею на найближчому танці здивованим суперницям.

Тому, що носять лише запаску, то дівчата, головно в свята, прикрашуються ще ріжними прикрасами: вибіленими кістками, гарно обробленими черепашками мушель, пестрими нараменниками з лика, ковтками та кільцями до носа, ланцюжками жемчугів і пестрими цвітами. Так причепурену дівчину рідня подивляє, критикує, оцінює. Ціну за відданицю, за яку довго торгуються, дістає батько дівчини: звичайно товсті свині.

Та й парубок причепурюється задля дівчини. В сільського „ювиліра" дає собі зробити прикраси з зубів дикого кабана, черепах мушлі, з костей казуара та зубів кангура. Замість запаски носить пестру плетінку з лика. Рамена та ноги прикрашені пучками вовни. Кокосовим олієм намацує тіло, лице малює охрою, вапном і саджею. В уха та продірявлені губи вкладає штабки мушлі та кусники бамбуса. Голова прикрашена пишним пірям райського птаха й інших птахів, на які полює в пралісах цілими місяцями.

Та ще й більші чепурухи є між папуасами. Ті фарбують собі волосся на синьо або на червоно. Та мріею всіх дівчат є наречений, що в поясі тоненький наче оса. Тому так ті папуаські чепурухи якнайтісніше перепоясуються поясом із волової шкіри. Годі уявити собі, як вони переносять такі муки!

Доля папуанської жінки не дуже то легка, одначе зовсім безправна ця жінка не є. Тому, що чоловік купує жінку, припадає їй в нього майже вся робота. Наче вючне звіря, тяжко обвантажена, вертається вечором із поля. На сітковому мішку, повному коріння таро, кокосових горіхів, бананів і ін., сидить наймолодша дитина, яку мати кормить до третього року. Мішок держить жінка при помочі стяжки, якою перевязане чоло. При такому житті жінка скоро горбиться, старіється, з гарної дівчини робиться погана.

Дивні родинні звичаї є в ріжних селах. Вдови після якогось часу можуть знову віддатися. Та підчас вдовицтва мусять носити дивовижний жалібний одяг. В одного племени цілими місяцями мусять обліплювати собі тіло верствою глини; в іншого племени вдова мусить чорнити собі волосся саджею або відрубати собі палець. Іще в інших селах вдова мусить рачкувати до гробу покійного чоловіка під сукном зв. таба. Це мусить вдова робити поти, поки батько родини не скаже, що жалоба скінчена.

Також є звичай, що вдовиця мусить цілими тижнями носити череп небіщика-чоловіка, завішений на плечах.

Майже всюди в папуасів є звичай полишати тіло небіщика в хаті, поки воно не висохне. Коли ввійти до такої „хати жалоби", чоловікові дух запре.

Над горішним Фляй-Ривер живуть іще племена папуасів, які серед релігійних церемоній зїдають своїх неприятелів. Вбивають слабі діти та окалічілі. Нерідко вбивають і старців.

Папуа це рай для мужчин. Кожний дармує, а. кусник поля, яке викорчували в пралісі, обробляє жінка. Чоловік ставить хату, видовбує човно та мусить помагати при будові „дуба" (дому мужчин). Ті доми, до яких не сміє поступити ніяка жінка, бувають часом дуже великі. Над рікою Фляй-Рівер є такі „дуба" й на 150 ярдів довгі, з дверми серед пальм. Тут у салі, прикрашеній зброєю, щитами, масками предків і черепами зїджених ворогів радять над добром племени. При цьому відграє важну ролю „пурі-пурі" (чари). Сільський „медисенмен" (чарівник) це найвпливовіша людина, його всі бояться.

Танець це пристрасть папуасів, найбільше вдоволення. Вже діти пильно вправляються в танці. Цікаве, що танцю радо вчить дітей батько. Танцюють при всякій нагоді. Нагодою до танцю є збір кокосових горіхів, таро, яму, бананів. Далі танцюють після риболовлі, при жалібних обрядах жінки й дівчата танцюють танець „дамореа", а воївники перед своїм клюбом „дуба" танцюють ріжні воєнні танці. Всі танці супроводжають монотонним співом. То вдаряють у бубни, які держать високо понад головами, то низько при землі. Сотки босих ніг вдаряють, що аж дунить земля. Скачуть у колі, на місці, стискаються в гуртки, знову розбігаються: годинами ті самі рухи. Як зайшло сонце, горіючі поліна освічують танцюючі гурти. А вкінці йдуть на „кай-кія" (пир); їдять печені безроги, пси, варене коріння таро. На матах, під пальмами так довго бенкетують, поки жолудок видержить.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У суботу, 18. березня 1939., помер у „Нюарк Госпитал" по операції в 61. році життя

ПЕТРО ФЕЩУР

з Картерету, Ню Джерзі, улюблений муж жени Марії й дорогий батько Василя, Катерини й Наталки.

Похорон відбудеться в середу, 22. березня, з похоронного заведення Мирона Литвина, 383 Морис Евеню, Нюарк, Н. Дж., до української греко-католицької церкви при Мортон Стр. у Нюарку.

Земля Йому пером!

З ДІЯЛЬНОСТІ С. У. А.

На днях відбулись чергові наради Централі С. У. А. в справі надходячої конвенції. Усталено конвенційний Комітет, в якого склад ввійшли представниці таких відділів: 1, 3, 4, 8, 21, 22, 32, 43, 53, а також цілий Головний Виділ з п. Вагнер як головою.

Комітет поділено на менші, відповідно до поодиноких функцій.

На зборах одобрено і принято проект, який вийшов з Філадельфії, а це видання збірника СУА. Книжка ця малаб вийти в осені, щоб можна було зібрати і підготовити матеріял.

Стверджено, що заклики централі і поодиноких членів СУА ставати в наші ряди, не падуть надармо, а приносять плоди. Ідея Союзу Українок поширюється, організація наша зростає. Вправді цей зріст трохи заповільний на теперішні часи, та за те певний.

Відділи, що прибувають, є свідомі своїх обовязків, як також цілі СУА. Вони зразу виявляють велику охоту брати участь у праці для свого народу, яку веде СУА.

Такими новими відділами є: 2. відділ в Брулині і 8. відділ в Бронксі. Цей останній відділ був від кількох літ нечинним. Тепер пробудився до нового життя та взявся енергійно до праці. Шоб дещо надолужити утрачене, уладжено там імпрезу, з якої дохід вислано на народні цілі.

Щасти Боже новим відділам! На нашу радість і вдоволення, відомості про працю СУА, завдяки українській пресі доходять і до найглухіших закутин, де тільки живуть українці.

І звідтам доходять до нас голоси радости із нашого розвитку. Приходять листи з признанням за нашу працю.

В одній з таких листів пише українка з околиці Гудсон, яка живе самітно: „Я дуже хотілаб вписатись до Вас Сестри, сама як одиниця, як це можливо, бо Ваша праця мені дуже подобалась"...

Якже приємно чути, як відзивається сумління наших жінок, як пробуджується почуття національної повинности і охота бути серед своїх сестер, згуртованих в велику родину Союзу Українок.

Під теперішню хвилю, коли чорні, густі хмари знов зависли над нашими землями, є конечним підсилити наші ряди, додати їм нової енергії, нової творчої сили.

Тому жінки - українки ідіть за голосом вашого сумління, яке кличе вас до народної праці. Організуйте ряди СУА. Тільки єдністю і організацією зможемо дійти до назначеної мети.

О. Штогрин.

ІНСУЛІНА ДАРОМ ДЛЯ ВБОГИХ У САСКАЧЕВАНІ.

Міністер публичного здоровля д-р Юрик заявив у саскачеванськім університеті, що вбогі мешканці провінції можуть діставати безплатно інсуліну, лік проти цукрової недуги. На ту ціль призначила провінція $23,000, а роздачею інсуліну на лікарську рецепту займається Червоний Хрест.

ПІД ЗАМІТОМ ПРИНАЛЕЖНОСТИ ДО О. У. Н.

Окр. Суд у Чорткові засудив Романа Мончаківського на два і пів року вязниці. Йому закидали приналежність до О. У. Н. і кольпортажу нелегальних друків.

НАЙМОЛОДША ФІЛЬМОВА ЗІРКА.

Сенді Генвил, малощо понад рік „старий", наймолодший з акторів у Голівуді. Він виступає в фільмах з Бінгом Кросбім, Джоаною Блондел і іншими вправленими акторами й акторками й часто від них „краде сцени", себто звертає на себе більше уваги, ніж вони.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (63)

Як атарська ґалера вдарила, приятелі Тарзана затопились у своєму човні. Лявак оглядався довкруги, стараючись віднайти Гелену. Віднайшовши він почав її витягати на край ворожої ґалери. Атарці помагали їм в цьому. Та коли вони обоє знайшлись в атарській ґалері, капітан атарців дав приказ гребти в напрямку забороненого міста.

Ніч почала вже западати, заслонюючи ще більше непевну долю, що їх ожидала. „Я радий, що ми разом і що нас не розділили", промовив ніжно Лявак. Гелена потакнула і, тяжко вздихнувши, промовила: „Я також рада, дорогий. Але ми довго разом не будемо.. Я боюся, що скоро кінець наступить!" Лявак не знав, що на це відповісти, тому лиш приголубив її до себе.

Тимчасом інші ґалери атарців старались виловити з води інших бранців, передівсім Тарзана. Тарзан міг легко втекти від них. Він міг дати нурка і попід воду заплисти до берега. В першій хвилі він навіть так думав зробити. Але, застановившись троха він змінив думку. Він рішив йти разом зо своїми приятелями до Атару і там шукати розвязки.

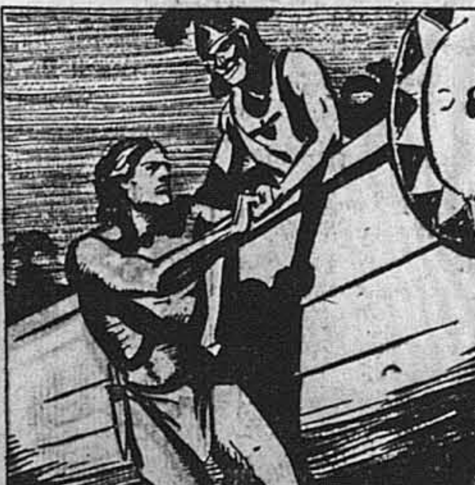

Тому він почав видряпуватись на атарську ґалеру. Атарці радо подали йому руку. Вони витягнули також Ґреґорого, Маґру, Оґабого та Тетана. А коли всі вони знайшлись в середині, капітан ґалери поглянув по них і в голос розсміявся. „Королева дуже зраділе, коли побачить тебе. Ти не повіриш, вона багато чула про тебе і готовить тобі надзвичайне приняття".